slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Teamgids Meertaligheid po

WIJZER IN HET CURRICULUM 2023

Bijeenkomst 2

VERKEN MET JE TEAM HOE JE MEERTALIGHEID OP SCHOOL EEN PLEK GEEFT

Verantwoording

© 2023 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Auteurs
Inge Jansen, Liesbeth Pennewaard

Met dank aan: Annelijn Beltman (KC De Werf in Arnhem) en Myrthe de Jong (OBS De Kleine Dichter in Utrecht) en dank aan de geraadpleegde experts Catherine van Beuningen, Femke Danse, Ankie van Eerd, Frederike Groothoff, Hilde Heyde, Gerjanne van Kalkijk, Nynke Ongena, Wia Rijpkema, Svetlana van Schilfgaarde.

Informatie
SLO
Postbus 502, 3800 AM Amersfoort
Telefoon (033) 484 0840
Internet: www.slo.nl
E-mail: info@slo.nl

AN
1.8050.82

De tweede bijeenkomst

Meertaligheid verdiepen (1)

Voordat we terugkoppelen, vertellen we eerst even iets over het doel van deze bijeenkomst. Je maakt kennis met vier kenniscomponenten rondom meertaligheid. We maken ze direct toepasbaar voor in de praktijk, zodat je er gelijk mee aan de slag kunt.

Met deze activiteiten leer je leerlingen open staan voor andere talen. Je maakt ze nieuwsgierig en leert ze andere talen en culturen op school waarderen.

30 min.

1 Delen

Zoals gezegd, we gaan terugkoppelen. Hoe ging de praktijkopdracht? Iedereen beantwoordt om de beurt de vier vragen van het plan van aanpak:

1. Wat ging goed?
2. Waar liep ik tegenaan?
3. Welke tips heb ik voor mijn collega's?
4. Wie heeft er tips voor mij?

Nog even een vraag voor iedereen: is de opdracht ook geschikt voor andere leerjaren? Zijn er dan wellicht aanpassingen nodig? Stap hiervoor even in de luchtballon.

Tip
Verzamel de uitgeprobeerde opdrachten in een digitale opdrachtenbank, dan heb je ze altijd bij de hand en kun je je collega's inspireren.

En welk leerlingenproduct hang je op de in de koffiehoek?

10 min.

2 Even terugkijken

We gaan terug naar je document Teambeelden over meertaligheid. Wil je uitspraken aanpassen op basis van wat je hebt ervaren en geleerd? Is er iets veranderd in je gedachten over het belang van meertaligheid op school? En beantwoord samen vraag 3: hebben de praktijkervaringen nog nieuwe inzichten opgeleverd die je als team wilt vasthouden?

We geven je ook nog vraag 4 om samen te beantwoorden: Hoe meertalig zijn de leerlingen van je school? Welke talen ben je tegengekomen?

Is alles verwerkt? Dan gaan we nu eerst meer leren over meertaligheid en hoe je er in de klas aan kunt werken.

60 min.

3 Klaar voor de volgende stap?

Tijd voor kennis. We verkennen vier verschillende manieren waarop je aandacht kunt besteden aan meertaligheid in de klas. Dit zal je zeker inspireren.

Manier 1 *Taalvariatie binnen een taal*
Lees de tekst van bijlage 7 voor. Hierin krijg je twee voorbeelden aangereikt.

Hieronder hebben we nog meer voorbeelden van leeractiviteiten. Welke spreekt je het meest aan om te doen met je leerlingen? Lees ze samen en noteer je keuze bij de praktijkopdracht – agendapunt 5 - en noteer ook je leerdoel. Dit kan verschillen per leerjaar. Vandaar dat we je vragen dit zelf te bedenken.

Zo verzamel je gaandeweg deze bijeenkomst ideeën voor praktijkopdrachten.

1. *Waar komen deze mensen vandaan?*
   Laat geluidsfragmentjes horen: waar komen de mensen vandaan?
2. *Dialecten op een rij*
   Zet met je leerlingen wat dialecten naast elkaar. Dat kun je regionaal doen of landelijk. Welke woorden (her)kennen de leerlingen?
3. *Straattaal*
   Verken met je leerlingen straattaal en welke woorden ze daarin kennen.
4. *Rap*
   Schrijf samen een rap in een door de leerlingen gekozen taalvariatie.
5. *Woorden verzamelen*
   Neem tien woorden en kijk met je leerlingen hoeveel variaties je samen kunt bedenken of vinden, bijvoorbeeld: wasknijper – tuugpinne – klemstek – kleerpin - waspinke.
6. *Voorlezen in dialect*
   Lees voor in een dialect, of luister naar iemand die voorleest als je het zelf niet beheerst.
7. *Dialectspreker*
   Nodig een dialectspreker uit: welke waarde heeft dialect voor hen?

Manier 2 *Talen over heel de wereld*
Lees de tekst voor – bijlage 8. Je krijgt hierin twee voorbeelden van leeractiviteiten:

1. *Talen zichtbaar maken op een wereldkaart*
   Inventariseer de verschillende talen uit de klas. Laat op een wereldkaart zien hoe de verschillende talen over de wereld zijn verspreid.
2. *Breng alle thuistalen van de leerlingen in kaart*
   Laat leerlingen een kaart maken van het land waar hun thuistaal vandaan komt, met:
   - de vlag
   - de naam van de taal
   - een afgesproken woord in de taal
   - het woord dat ze het mooist vinden
   - de namen van de leerlingen die uit dat land komen

3. Of heb je een mooi eigen idee:

Neem één van de drie op onder agendapunt 5 en beschrijf het leerdoel.

Manier 3 *Metalinguïstisch bewustzijn – zelf aan de slag*
Metalinguïstisch bewustzijn bevorder je door talen en variëteiten met elkaar te vergelijken. Je kijkt naar verschillen en overeenkomsten. Dit helpt leerlingen inzien hoe hun thuistaal in elkaar zit en het helpt hen bij het leren van een nieuwe taal.
Je vindt voorbeelden van leeractiviteiten in bijlage 9. Lees ze even door en kies er een om nu samen uit te voeren. Welke van de drie is het geworden? Wil je deze ook in de les uitproberen? Noteer deze activiteit onder agendapunt 5 met het leerdoel.

Manier 4 *Meertalig bewustzijn – interview*
Lees het interview met Inge Jansen voor – bijlage 10. Welke verschillende leeractiviteiten heb je opgemerkt? Noteer ze hieronder.

1.
2.
3.
4.
5.

Komen er na het doen van deze opdracht meer ideeën bij je op? Noteer ze ook. Ook hier vragen we weer er eentje te kiezen om uit te proberen in de klas. Noteer deze met het leerdoel onder agendapunt 5.

4 Even samenvatten

Je hebt nu kennis gemaakt met de vier manieren die onder talensensibilisering vallen. We vatten het nog even voor je samen. Als je aandacht besteedt aan talensensibilisering:

- staan leerlingen meer open voor andere talen en culturen en raken ze erin geïnteresseerd. Het werkt als bindmiddel in een klas en leerlingen met een andere thuistaal voelen zich meer gezien op school;

- krijgen leerlingen meer inzicht in andere talen en culturen. Door ze talen en culturen te laten vergelijken met andere, kijken ze ook op een andere manier naar hun eigen

taal en cultuur. Dat helpt ze bij het leren van nieuwe talen;

- werken leerlingen aan metavaardigheden, waardoor het leren van talen en het communiceren met mensen makkelijker verloopt.

Neem voordat je verder gaat nog even de tijd om vraag 5 in het document Teambeelden te beantwoorden: wat vind je mooi aan talensensibilisering en wat neem je mee?

Tip
Wederzijds begrip voor het leren van een taal: gebruik als leraar af en toe zinnen uit de thuistalen van de leerlingen.

Er zijn ook nog drie praktische vaardigheden waarbij leerlingen hun talenkennis leren inzetten bij het leren van talen en nieuwe leerinhouden. Daar vertellen we in de volgende bijeenkomst meer over.

15 min.

5 Praktijkopdracht

In deze bijeenkomst hebben we je inspiratie gegeven hoe je aandacht kunt besteden aan het waarderen van de meertaligheid van je leerlingen. Gaandeweg heb je de meest aansprekende leeractiviteiten verzameld in het overzicht hieronder.

Tip
Voordat je een activiteit met je leerlingen gaat doen is het een aanrader om de video *Iedereen is (een beetje) meertalig* te bekijken met je leerlingen.

Voordat jullie weer bijeenkomen, heb je allemaal één activiteit uitgevoerd. Welke kies je? Stem wel even met elkaar af wie wat doet, voordat je je plan van aanpak invult - bijlage 6.

Manier 1 - leeractiviteit:
met als leerdoel:

Manier 2 - leeractiviteit:
met als leerdoel:

Manier 3 - leeractiviteit:
met als leerdoel:

Manier 4 - leeractiviteit:
met als leerdoel:

5 min.

6 Kun je er geen genoeg van krijgen?

Elke bijeenkomst eindigt met kijk-, luister- en leesvoer. Dat reiken we aan voor degene die tussen de bijeenkomsten door zich nog meer wil verdiepen in meertaligheid. Hier komen we tijdens de volgende bijeenkomsten niet op terug.

Om te kijken
Heb je de smaak te pakken? Dan vind je na deze bijeenkomst vast tijd voor deze *TedTalk van Piet van Avermaet.*

Om te lezen
Misschien vind je het fijner om er meer over te lezen. Pak dan het artikel *Talensensibilisering in het basisonderwijs* van Sofie Jonckheere erbij.

Overzicht voor de agendabewaker

Bewaak jij de agenda?

Dan ben jij de persoon die de bijeenkomsten uitvoert zoals de agenda aangeeft. Verder zorg je dat:

- je de bijeenkomsten organiseert met voldoende tijd ertussen om de praktijkopdracht uit te voeren;
- elk teamlid een uitdraai heeft van de agenda van de bijeenkomst;
- alle bijlagen van de agenda bij de hand zijn tijdens de bijeenkomst zoals beschreven;
- links even zijn gecheckt;
- je de agenda voorleest tijdens de bijeenkomst.

Je staat er niet alleen voor

Je bent als team samen verantwoordelijk voor het doorlopen van het proces en de opbrengsten ervan. Zo zorg je er samen voor dat jullie na afloop een goed beeld hebben van de meerwaarde en mogelijkheden van meertaligheid in je lespraktijk.

Agendapunten bijeenkomst 2	**Duur**	**Doel**	**Bijlagen** *Nummers staan in de voetnoot*
1. Delen	30 min	Uitwisselen van ervaringen	Geen
2. Even terugkijken	10 min	Teambeelden meertaligheid aanvullen	Document Teambeelden
3. Klaar voor een volgende opdracht?	60 min	Kennis opdoen over aspecten meertaligheid en lesactiviteiten verzamelen	Bijlage 7: 1 x printen Bijlage 8: 1 x printen Bijlage 9: 1 x printen p.p. Bijlage 10: 1 x printen
4. Praktijkopdracht	15 min	Voorbereiden van de praktijkopdracht	Bijlage 6: 1 x printen pp
5. Kijk-, luister-, en leesvoer	-	Kijken, luisteren en lezen ter verdieping	Zie links in agenda